

“ŽIJÍ S NÁMI” ANEB LIDÉ NA BLATENSKU

Dalším hostem naší rubriky je paní Olga Kurzová, která se paličkování věnuje již desítky let. Okouzlili mě její paličkové obrazy, drobnosti i přáníčka, sbírka paliček a mnoho dalšího. Nejprve jsem chtěla čtenářům představit paličkování z čistě laického pohledu, a pak také představit Olgu, její záliby, koníčky, dovednosti i něco ze soukromí. Setkáváme se spolu již nějaký ten rok a naše “povídání si” bylo vždy poutavé a čas nám při něm rychle plynul. Plynul – to není to správné slovo. Čas utíkal, zrychloval a běžel a letěl. Zapomněla jsem totiž na jedno moudro máj maminky, že důchodci nemají nikdy čas. I když se vídáme a povídáme si spolu prakticky o všem, ne a ne se sejít k domluvenému rozhovoru o paličkování a než jsem se k němu dostala, odvolala jí vnoučata na Slovensko. Přímý rozhovor jsme tudíž nestihly. A tak Olga vzala iniciativu do svých rukou a připravila si svou vizitku sama.

NĚCO O SOBĚ

Narodila jsem se na Slovensku, vystudovala jsem Přírodovědeckou fakultu Univerzity Komenského v Bratislavě, obor biologie, specializace botanika - geobotanika. Po ukončení studií jsem působila v Moravském Krasu jako průvodkyně v Punkevní jeskyni, ve které vede prohlídková trasa na dno propasti Macocha a pak se pluje na lodičkách po podzemní říčce Punkvě. Na každé loďce jsou s turisty 2 lodníci: vzadu kormidelník-strojník a na přídi “odpichovač”. Jeskynní labyrint má ostré zákruty a tak odpichovač musí pomocí krátkého pádla navádět loď do správného směru odpíchnutím od stropu. Zde jsem pochopila, že stačí mluvit pravdu, aby Vám lidé neveržili. Jako “suchozemská” průvodkyně jsem jednou byla nucena zaskočít za kolegu odpichovače, bez jakékoli přípravy. “To je jednoduché, během výkladu řeknu vpravo, vlevo, tam to odpichneš. Na kánoji jezdiš, tak co. Nasedej, turisté čekají!” řekl kolega kormidelník, a už jsme pluli. Během jízdy je bavil známým: “ ... pod námi je 40 m a pro toho, kdo se bojí, jen 39,5 ... jedeme s kolegyní poprvé, tak se nedivte, pokud narazíme ...” a oni jen: “ha, ha, ha...”

Nosím si s sebou již šest křížků, mám manžela, s kterým nás daly dohromady společné zájmy – voda, trampování a další sporty. Vychovali jsme dva syny, máme vnuka a dvě vnučky.

Vedle ručních prací, které jsou pro mě ne jen koníčkem, ale přímo koněm, ráda čtu, cestuji, za přírodními zajímavostmi a krajkami, opečovávám své kytičky, a v posledním čase i trpělivě třídím s manželem fotografie. Cestuji po Čechách, Moravě a samozřejmě se ráda vracím na Slovensko. Jedním z cílů mých cest jsou právě výstavy paličkování. V roce 2010 jsem navštívila skanzen v Pribylině kde vyvrcholila krásná krajkářská akce, do které se zapojily slovenské krajkářské kluby a společně spolu vytvořily dílo – **Čipkářska cesta** - které v sobě kloubí tradiční motivy s moderní krajkou. Jednalo se o 50 m dlouhý pás krajky (*ano, čtete dobře, padesát metrů*), tvořený čtverci moderní krajky o rozměrech 8,5x8,5 cm, olemovaný páskem tradiční krajky o šířce 4,5 cm na každé straně.

Mám ráda jednoduchá a rychlá jídla. U nás vedou pečené brambory. Brambory necháme ve slupce, umyjeme, pokrájíme na kolečka asi půl centimetru silná a dáme na suchý plech (může se použít i pečící papír) a asi půl hodiny pečeme. Kolečka se pěkně nafouknou a zbarví do hněda. Podáváme s kyškou, sýrem, máslem, tvarohem a pažitkou – kdo “musí”, ten si přisolí nebo okoření. Dobrou chuť!

Často se vracím k oblíbeným knížkám: Robert Fulghum “Všechno co opravdu potřebuji znát jsem se naučil v mateřské školce” a jeho další milé knížečky, Zdeněk Šmíd s vtipným povídáním o vodácích, turistech a cestování. Kouzelné povídky Ivanky Deváté třeba o tom, jak se vždy jedna ponožka z páru vydá do světa. Nezapomenutelná Marie Kubátová, která vždy něžně pohladí, z jejího krkonošského výprávění dýchnou na člověka staré časy. Ráda si přečtu historicky zaměřené detektivní příběhy (Vlastimil Vondruška, Ellis Peters nebo Elisabeth Petersová) či postřehy z cest, zaměřené na lidi a přírodu od Geralda Durrella nebo Mileny Holcové. Nikdy nezklame “Veřejce a já” od Betty MacDonaldové

ZAČÁTKY

Ruční práce mne lákaly již od mala. Obdivovala jsem maminciny polštáře, na kterých měla vyšité monogramy a hanácké motivy. Na povlacích některých polštářů byly vsadky z paličkové krajky. Přestože moje maminka překrásně vyšivala, uměla šít, plést a háčkovat, paličkovat neuměla. Mou touhou však bylo naučit se i tuto techniku ručních prací.

Vyrůstala jsem na Slovensku, v Trnavě, kde se v té době nepaličkovalo. Centra paličkování byla na středním Slovensku, paličkovalo se i v Bratislavě, ale tam jsem jako dítě neměla možnost dojíždět.

Naděje mi svítila až v dospělosti. Sestřenice se přestěhovala do Hradce Králové. Tam začala chodit do kurzu paličkování, a já jsem se - hned při první návštěvě - učila přehazovat paličky. Doma jsem se pak trápila sama – zkoušela, párala a těšila se z každé maličkosti, která se mi povedla.

PALIČKY

V osmdesátých letech nebylo jednoduché sehnat paličky. Mé první paličky byly ze dřeva bezu černého a nitě se na nich zadržovaly. Byla jsem ale šťastná, že mám vůbec nějaké! Mnohem později, mi nabídl jeden pan učitel paličky po své tetě – hladěounké a zpívající – snad i o tom, jaké krajky kdysi paličkovaly. Koupit paličky dnes není vůbec žádný problém. Můžete si vybrat ze dvou základních typů – s pláštíkem i bez pláštíku, různé velikosti, z různého dřeva – každé dřevo má svou řeč.

VÁLEC

Vyrobít válec není složité. Ušije se pytlík, který se naplní a natlačí pilinami. Velikost mého prvního válce jsem však přecenila. Vyrobila jsem “maxiválec” dlouhý 58 cm o průměru 23 cm. Velmi rychle jsem zjistila, že je na přenášení těžký a zabírá hodně místa. Proto jsem si velmi brzy vyrobila na cesty menší a ještě menší. Ten první maxiválec se mi ale stále hodí na rozměrnější práce.

VZORY - PODVINKY

Vzor pro paličkování má své označení - podvinek.

Z věcí, které opravdu neumím, je kreslení. Fantazie, ta by byla – ale to, co si vymyslím, nakreslit nedovedu. Svetr, ten vymyslím i upletu, ale nakreslit ho – ani náhodou. V té době jsem zjistila, že moje “neumění kreslit” přinese nějaké potíže.

Literatura byla v době mých začátků velmi skromná a málo dostupná. Později přišly na trh knížky paní Trandžíkové, vydané v letech 1978 a 1983, pak knížka pana Mišíka z roku 1987, knížka o ruské paličkové kraje, vydaná v Leningradě v roce 1983. V edici MONA vyšlo také “Paličkování”, a to již bylo něco! Pak sem–tam vzory v Dorce či Praktické ženě. Žádná kopírka jako dnes – vzory se obkreslovaly tuší na pauzák nebo fixem na svačinový papír. V roce 1992 začíná vycházet časopis Paličkování a v roce 1999 časopis Krajka. Vzory se dají zakoupit na krajkářských trzích a mnoho informací se najde i na internetu.

CO JSEM OBDIVOVALA A OBDIVUJI:

- šikovné a upracované ruce našich prababiček, které dokázaly po těžké práci při slabém svitu lampiček vytvořit velmi jemné a překrásné ruční práce – výšivky i krajky,
- rukodělné výrobky v prodejnách “Česká jizba”, “UVA” (UVA – Umělecká výroba), “ULUV” (Ústredie umeleckej a ľudovej výroby), “Dílo” či muzeum s kroji, kde jsem se “problázovala”,
- v osmnácti paličkové náušnice-klipsy, které tvořila kytička z lístečků, k nim náramek (koupila jsem si je v prodejně UVA),
- paličkový šperk – kopretinu, kterou mi přinesl Ježíšek,
- v roce 1968 jsem v Belgii v městečku Brugge viděla malé holčičky, jak s maminkami a babičkami paličkovaly v ulicích města,
- začátkem osmdesátých let v bratislavském “Díle” za výlohou dvě paličkové hlavy, jejichž autorku si nepamatuji,
- v roce 1986 v Slovenské národní galerii výstavu paličkové krajky paní Eleny Holéczyové. Na výstavu byla zapůjčena díla, která zdobila prostory Předsednictva vlády ČSSR, Slovenského národního múzea v Martině, Zväzu slovenských žien, SNR v Bratislavě, ze soukromých sbírek a dalších, celkem 284 většinou velkoplošných prací. K výstavě byl vydán katalog, ve kterém si ráda připomenu tato úžasná díla,
- výstavu belgických krajkářek, které pracují na “válcích” bochníkovitého tvaru o průměru půl až jeden metr, a počet paliček: dvěstě a víc – jak ukazuje jedna z ilustračních fotek,
- v roce 1994 krajky na ostrově Buráno - Itálie,
- každou novou knihu v tomto nebo příbuzném oboru,

- krajky Ivy Domanjové a její dvě vydané knihy,
- v roce 1995 jsem se poprvé setkala s úžasnými paličkovanými obrazy paní Kristíny Podmanické z Prievidze. Několik vrstev krajky je vypnutých v rámu, a obraz tak získává hloubku a působí prostorově.

Na Slovensku jsem pracovala v domě dětí a mládeže, nově - v centru volného času. Pro děti se na léto připravovaly různé aktivity. Mezi nimi i příměstské tábory – děti přišly ráno a ve čtyři odpoledne odešly domů. Kolegyně měla nápad a mne, samouka, doslova "ukecala", že uděláme tábor s paličkováním. Protože byl zájem, naplnily se hned dva turnusy. Věděla jsem, že to nebude lehké, ale co jsem si na sebe ušila, to jsem ještě netušila: 18 dětí a moje záda! Ale s odstupem času vím, že to za to stálo. Mnohá děvčata pak navštěvovala kroužek paličkování a přidaly se i dospělé ženy, družinářky i některé maminky. A to byl začátek paličkování v Trnavě. To, co jsem v té době uměla - řetízek, pláténko, polohod, kroucené páry, okraje na očka a za dva páry, lístečky, kde je dobré krajku začínat a kde ukončit a proč - to jsem se je snažila předat dál.

Jako dítě jsem neměla ráda vzorníky – na pár stezích jsem pochopila techniku vyšívání a dělat celé řádky mne nebavilo. Byla to podle mého dětského rozumu ztráta času. U paličkování to bylo stejné. Když jsem pochopila princip přehazování paliček, chtěla jsem navzdory všem školám paličkování vyrobit hned použitelnou věc. Obyčejný řetízek se změnil přidáním perliček na originální šperk - pláténko na velikonoční vajíčko či vánoční ozdobu. Tak jsem začínala i s dětmi. Z prvních výrobků se těšily a chtěly hned další. Nebyla to ze začátku dokonalá dílka, ale všechny nás naplňovala radost z vytvořeného a chuť tvořit další.

Dala se tenkrát dohromady parta, z které později vznikl "Klub trnavských paličkárok". Dnes již děvčata umí mnohem víc, než jsem je mohla v té době naučit! A snad největší radost mám z malé Terezky, která chodila v roce 1996 do čtvrté třídy a paličkuje dodnes. Jeden pár paliček, které jí udělal tatínek, mám stále ve své sbírce .

BLATNÁ

Poprvé jsem navštívila Blatnou po rozdělení republik. V muzeu byla právě instalována výstava paličkové krajky ze Sedlice. Krajina i krajka se mi líbily a doufala jsem, že se i zde najdou spřízněné "paličkovací duše". Od léta 1996, kdy se Blatná stala mým novým domovem a ZŠ Bělčice mým novým působištěm, se začalo paličkovat i na této škole. Samozřejmě, že ne každá dívka paličkovala i doma, ale základy zvládaly. Svě výrobky využily na vánoční přáníčka a dárečky. Snažila jsem se s nimi vytvářet i společné práce. Někdy jsme je zvládly za rok, někdy to trvalo déle. První práce - strom - zdobí stále školní chodbu. Z dalších prací to byly listy různých stromů, které vytvořily pestrobarevný podzimní strom, vánoční ozdoby či velikonoční vajíčka na větev kroucené vrby. Zapojily jsme se i do soutěže "Příroda Blatenska". Vytvořily jsme z malých stromečků les, rybník s okolím či louku s pampeliškami a motýlky. Jeden rok upaličkovala děvčata kytici růží pro pana ředitele. Naše drobné paličkové práce se objevily i na výstavách v Bělčicích, Blatné, a dokonce i v muzeu ve Strakoncích.

SPŘÍZNĚNÉ DUŠE

V současné době, jak jsem se již zmínila, není nouze o vzory na paličkování. Protože je paličkování tvůrčí činnost, pociťovala jsem někdy potřebu zakoupený vzor trochu upravit nebo pro děvčata trochu zjednodušit. A tu vždy pomohla má kolegyně ze školy Hanka Stichenwirthová. Ta, na rozdíl ode mne, umí kreslit. Také se velmi brzy naučila paličkovat a nebyl pro ni problém mé nápady realizovat do podoby nového podvinku.

Když jsem se po jižních Čechách, díky svému manželovi, porozhlédla trochu více a začala je poznávat, okouzly mne mimo jiné překrásné štíty jihočeských chalup. V té době jsem již věděla, že v nabídce svých podvinků má různé chaloupky paní Světlana Pavlíčková. Poprosila jsem ji o vytvoření podvinků na téma jihočeské baroko. A opravdu, paní Pavlíčková na základě zaslaných fotografií vytvořila soubor podvinků, který obsahuje: kostel v Paštíkách, kovárnu v Plástovicích, statky z Jiřetic a Zechovic. Když jsem se dala do jejich paličkování, chyběla mi ještě nějaká kaplička, tak charakteristická pro tento kraj, a ještě další drobná stavbička. Tak se v mých jižních Čechách objevila kaplička ze Svěradic a zastavení z Římovské křížové cesty. Tyto podvinky připravila právě Hanka. (Původně jsem si myslela, že jihočeskou vesnici upaličkují celou i

ve škole s děvčaty ale tato práce zůstala bohužel nedokončena.)

Další mou spřízněnou duší se stala paní Hanka Lukášová ze Zámlyní. Učila se paličkovat ve škole ve Lnářích. Při každém setkání si máme vždy co říci, často spolu konzultujeme realizaci vzorů. Půjčujeme si časopisy a Hanka mne soustavně informuje o novinkách v paličkářském světě, které získává na internetu.

Mám dvě malé vnučky. Starší má tři a půl roku a mladší teprve půl roku. Doufám, že se mi podaří i u nich probudit zájem o paličkování a rozšířit tak řady těch, které se budou této kouzelné rukodělné práci věnovat.

FOTOGRAFIE (autor Jan Kurz)

Sbírka paliček Olgy Kurzové

Foto z belgické výstavy

Rybník - společná práce děvčat ZŠ Bělčice

Miska s motýlky- společná práce děvčat ZŠ Bělčice

Jihočeská vesnice – Olga Kurzová

Kopretiny - Olga Kurzová

Čipkářská cesta – z výstavy v Pribylině